

SIMON ISTVÁN

Vannak, hogyne volnának írók, költők, akik hittel vallják, művészetükben gyakorolják a szülőföld, a kiröpítő fészek sorsszabó sugallatát, de aligha van költőnk, akiben ez a több-mint-ragaszkodás olyan művészi, emberi, erkölcsi törvénné vált volna, mint Simon Istvánban. Akit 49 éves korában temettek el szülőfalujában, annak a temetőnek a földjébe, melyről alig négy hónappal ezelőtt írta ezeket a torokszorítóan fájdalmas, mert tragikusan időszerűvé vált sorokat: „Leülök a temető oldalában, szemben a lenyugvó nappal. Elöttem a templom szépiaszínű tömbje a toronnyal, jobb oldalon Sümeg vára, a balon pedig Tátika romkoronája. A templomtól kétoldalt húzódik hosszan a falu, s ahogy nézem, arra gondolok: nem is olyan kicsi... Mikor 44 végén a háború messze elsodort, nem éreztem, hogy elhagyom, mert kényszerűségből kellett mennem. A hosszú hadifogság után, 1948 nyarán azonban megálltam a temető mögötti Prágai-dombon (a sümegprágain), s visszanézve elszorult a szívem, mert akkor már önként mentem. De menni kellett. Szép fényes szelek biztattak s őszinte hit vezetett, hogy segíthetek talán megforgatni a világot. Azok a szelek olykor viharrá erősödtek, megdobálva engem is. De történt bárhogy, ez a falu volt mindig, amibe megkapaszkodtam.”

Ezt a vallomások, önéletrajzi hitelű, pontosan fogalmazott írását az idén, tavasszal, Berlinben olvastam, szállodában, lefekvés előtt. Pestre érve, az írószövegében hallom: Simon Pista most már nagyon beteg, alighanem menthetetlen. Találkoztunk, kérdezem: hogy vagy? Fanyarul elhúzta a száját, fejét dühösen oldalra csapta: nyavalygok, folyton nyavalygok, a csuda vinné el már. Az bántotta, hogy betegsége miatt fékeznie kell a tempót; akkor is valami külföldi delegációval kellett találkoznia, oda iparkodott.

Költészetét — amely most már túl korán lezárt életművé lett — méltassák mások, én az emberről beszélek. Imént idézett soraiban benne van a lényeg: „menni kellett”. Apró szülőfalujából elhívta-elküldte a sorsa, kiröpítették a fényes szelek, menni kellett, hogy segítsen — azzal a törékeny testével! — megforgatni a világot. Valóban különös ellentétek feszültek benne és körülötte: porlekedni, másokkal tusa-kodni sohasem szeretett, és mégis világot forgatott, ami pedig nem megy pör és tusa nélkül. Pista mindig valahonnan jött, valahova indult. Egyszer például egy délelőtt magunk közé invitáltuk, a Magyarország felfedezése ügyében tanácskozni, mire ő: ne haragudjatok, még ma este Szófiában előadást kell tartanom a huszadik századi magyar irodalomról, megyek a Ferihegyre. Mit dolgozott, „hajtott” ez az eleven eszű, vidám kedélyű, okos és művelt parasztivadék! Ez a — mert magunk között így becéztük — „bazi gyerek”! S eközben hogy nem kopott le nyelvéből a hazai íz, az a pompás, édeskés, meleg tónus, sem beszédben, sem versben! Mert verseiben is benne volt ez, még baráti kritikusan is korholták ezért a kedélyes, meleg, szinte idilli nyugalomért: lennél egy kicsit lázasabb, kötekedőbb, ingerlékenyebb. Erre ő csak legyintett, mert tudta a titkot, szülőfalujára gondolt, amelybe mindig, mindig megkapaszkodhatott. Nem tudom biztosan, de vaktában is állítani merem, hogy nem volt haragosa, nem volt gyűlölője, az ilyen emberre mondják mifelénk: arra rossz szemmel vétek ránézni. És jött egy szörnyű, átkozott betegség, elvitte negyvenkilenc éves korában ezt a törékeny testet s vele azt az érzékeny nagy lelket. Mit mondjon az ember? Mit tehet az ember? Csak kérdezhet: ilyen értetlenül komisz hogy lehet a sors? Elindult Bazsiból 48 nyarán, 22 évesen, hogy betöltse hivatását, segítsen a világot megforgatni — s alig negyvenkilenc éves, és máris visszatér, immár örökre a honi földbe, hogy most már véglegesen eggyé váljék vele, bekötvé immár mindnyájunk életébe, az egész magyar irodalom életébe azt a hatszáz lelkes kicsi falut, irodalmunk legújabb emlékhelyét.

MOCSÁR GÁBOR